

नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय

सेवाआयोग

सहायक पशासक पदको लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
पथम पत्र:- सार्वजनिक प्रशासन र सङ्गठन

पूर्णाङ्क १००
समय: ३ घण्टा

१. सार्वजनिक प्रशासन

- क. सार्वजनिक प्रशासन र यसका क्षेत्रहरू ख. उद्देश्य र महत्व
ग. सार्वजनिक प्रशासनको विकासक्रम घ. सार्वजनिक प्रशासन र सार्वजनिक निजी साभेदारी
ङ. सार्वजनिक प्रशासन, निजी सार्वजनिक प्रशासन, साभेदारी समन्वय र सहभागिता
च. आधुनिक सार्वजनिक प्रशासनको भूमिका र दायित्व

२. सार्वजनिक प्रशासन संगठन प्रणाली र व्यवस्थापन

- क) संगठनको परिचय र किसिम, अधिकार र दायित्व
ख संगठन निर्माणका आधारहरू, प्रकृति र संगठनात्मक विकास
ग) सार्वजनिक व्यवस्थापनको परिचय र कार्यक्षेत्र
घ) सार्वजनिक व्यवस्थापनमा निर्देशन, नियन्त्रण, पदसोपान, निर्णय प्रक्रिया, नेतृत्व, समन्वय, अधिकार प्रत्यायोजन र निरीक्षण, सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन
ङ) ने.सं.वि.को सांगठनिक स्वरूप, यसका समस्याहरू र समाधानका उपायहरू
क. सार्वजनिक संगठन, अधिकार र दायित्व ख. सार्वजनिक संगठन र संगठननिर्माणका आधारहरू
ग. सार्वजनिक संगठन र यसका आधुनिक स्वरूप घ. संगठन र व्यवस्थापन (M & O)

३. सार्वजनिक प्रशासन र कर्मचारीतन्त्र (Bureaucracy)

- क. कर्मचारीतन्त्रको अवधारणा र आधारभूत तत्वहरू ख. कर्मचारीतन्त्रको प्रकृति (Nature)
ग. सुशासन र कर्मचारी प्रशासन घ. कर्मचारीतन्त्रका दुर्बल र सबल पक्षहरू
ङ. संगठन र यसका प्रमुख पक्षहरू च. कर्मचारीतन्त्र र ट्रेड युनियन
छ. सार्वजनिक प्रशासनमा कर्मचारीतन्त्रको स्थान र प्रशासनसुधार
ज. ने.सं.वि. को कर्मचारी प्रशासन र कर्मचारी प्रशासनमा देखिएका चुनौती र समाधानका उपायहरू

४ कर्मचारी प्रशासनका विविध पक्षहरू

- क. कार्य विश्लेषण (Job Analysis) ख. कार्यविभाजन (Job Description)
ग. कार्यालय समयको लचकता (Flexi Time) घ. गुणचक्र (Quality Circle)
ङ. कार्यविस्तृतीकरण (Job Enlargement) च. कार्यमूल्यांकन (Job Evaluation)

५ सार्वजनिक प्रशासनको संचालन विधिहरू

- क. समन्वय, यसको महत्व र समन्वयका तरिकाहरू ख. नेतृत्व र विकास
ग. सुपरिवेक्षण, अनुगमन तथा मूल्यांकन घ. अभिलेख व्यवस्थापन
ङ. समन्वय, महत्व र समन्वयका तरिकाहरू च. उत्प्रेरणा र प्रशासनिक नैतिकता

६ सुशासन र नागरिक अधिकार

- (क). सुशासन र नागरिक अधिकार (ख) भ्रष्टाचार निवारण ऐन २०५९ (ग) सार्वजनिक उत्तरदायित्व
(घ) अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग एवं सतर्कता केन्द्रको काम,कर्तव्य र अधिकार
(ङ) प्रशासनमा संचार र विद्युतीय शासन (e- governance) र सुशासनमा यसको भूमिका

७ आर्थिक प्रशासन र लेखा

- (क). आर्थिक प्रशासनको अवधारणा (ख). सार्वजनिक प्रशासनमा आर्थिक प्रशासनको महत्व
(ग). बजेटको महत्व र यसको किसिम (घ). लेखा प्रणालीको सिद्धान्त र सरकारी सेस्ता प्रणाली
(ङ) सार्वजनिक प्रशासनमा आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षणको आवश्यकता र महत्व

प्रश्न योजना

प्रश्न १०x १० अङ्क = १००

सबै प्रश्नहरू अनिवार्य हुनेछन् ।

सबै खण्डबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रश्नहरू सोधिनेछन्

(माथि उल्लिखित प्रत्येक एकाइबाट पर्ने गरी विषयगत प्रश्नका लागि तोकिएका अङ्कका प्रश्नहरूका एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ ।

****

नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय सेवाआयोग

सहायक प्रशासक पदको लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम
दोस्रो पत्र : संविधान, उच्चशिक्षा र विश्वविद्यालय

पूर्णाङ्क १००

समय: ३ घण्टा

१ संविधान सम्बन्धी

- नेपालको प्रचलित संविधानको प्रमुख विशेषताहरू, कार्यपालिका, न्यायपालिका र व्यवस्थापिका बीचको अन्तरसम्बन्ध
- नेपालको संविधानमा उल्लेख भएका मौलिक हकहरू
- संवैधानिक आयोगहरू, गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार
- शिक्षामन्त्रालय, अर्थमन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, विश्वविद्यालय अनुदान आयोग र विश्वविद्यालय बीचको अन्तर सम्बन्ध

२. नेपालमा उच्च शिक्षा र चुनौती

- नेपालमा उच्च शिक्षाको विकासक्रम, उच्च शिक्षामा देखिएका चुनौतिहरू र भावी सोच
- नेपालको शैक्षिक इतिहास र महत्वपूर्ण शैक्षिक घटनाहरू
- नेपालमा विश्वविद्यालयको स्थापना र विकासक्रम
- उच्च शिक्षा सम्वर्द्धनमा नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालयको भूमिका

३ शिक्षा र शैक्षिक प्रशासन

- शिक्षा र सामाजिक, आर्थिक र राजनितिक विकास
- शैक्षिक योजना निर्माणका प्रक्रियाहरू
- अभिलेख व्यवस्थापन सम्बन्धी ज्ञान

३. उच्च शिक्षा व्यवस्थापनका विविध पक्ष:

- व्यवस्थापनका नवीनतम् प्रवृत्तिहरू
- सङ्गठन निर्माणका आधारहरू
- गुणस्तर, सान्दर्भिकता, पहुच र कार्यकुशलता
- स्वायत्तता र जबाफदेहिता

४ नेपाल संस्कृत विश्वविद्यालय ऐन, नियम तथा विश्वविद्यालय संगठन

- ने.सं.वि. ऐन २०४३ (संशोधनसहित)
- ने.सं.वि. शैक्षिक तथा संगठन सम्बन्धी नियम २०६७ (संशोधनसहित)
- ने.सं.वि. शिक्षक तथा कर्मचारी सेवासर्त सम्बन्धी नियम २०६७ (संशोधनसहित)
- ने.सं.वि.आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियम २०६७ (संशोधनसहित)
- ऐन, नियम र कार्यव्यवस्थाप्रणालीको अर्थ र यिनीहरू बीचको भिन्नता

५ बोध र अभिव्यक्ति / समस्या र समाधान

यस अन्तर्गत संक्षेपीकरण, विस्तृतीकरण, बुंदा टिपोट, सारांश, टिप्पणीलेखन, अनुच्छेदलेखन वा बोधप्रश्नहरूको माध्यमबाट गहनतम ढंगले बोध र अभिव्यक्तिकक्षमताको परीक्षण एवं कुनै पनि समस्या बुझ्न र त्यसको समाधान गर्न सक्ने क्षमताको परीक्षण गरिनेछ । (यस भित्र उम्मेदवारको विश्लेषणात्मक सीप, नीतिगत ज्ञान र समाधानका वैकल्पिक उपायहरू सुझाउन सक्ने क्षमताको जाच गरिने छ) ।

प्रश्न योजना

प्रश्न १०x १० अङ्क = १००

सबै प्रश्नहरू अनिवार्य हुनेछन् ।

सबै खण्डबाट प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रश्नहरू सोधिनेछन्

(माथि उल्लिखित प्रत्येक एकाइबाट पर्ने गरी विषयगत प्रश्नका लागि तोकिएका अङ्कका प्रश्नहरूका एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ ।

****